

© Sankalpa Acharya/CARE

Silné a odvážné: Klíčová role žen v první pomoci a obnově v konfliktních zónách – nový report CARE

Otázky a odpovědi

Proč CARE tuto zprávu vypracovala?

Během deseti let a napříč patnácti zeměmi jsme viděli svět s neobjeveným a nepodporovaným potenciálem pro vedení, odolnost a budování míru, který nabízí řešení, jež svět potřebuje.

Vzhledem k počtu eskalujících konfliktů a počtu žen zasažených konflikty po celém světě, kdy se počet žen žijících v okruhu 50 km od konfliktní zóny se od 90. let minulého století více než zdvojnásobil jsme považovali za důležité využít tyto poznatky k prozkoumání toho, jak tyto složité krize snášejí, a nabídnout doporučení, jak lépe řešit jejich jedinečné potřeby a problémy.

Odkud pocházejí údaje a rozhovory, které byly podkladem pro report?

Za posledních více než 10 let jsme prostřednictvím [Rapid Gender Analyses](#) (které CARE začala provádět v roce 2013) a našich [Women Respond reports](#) (které začaly v roce 2020) shromáždili rozsáhlý a rozmanitý soubor výpovědí a pohledů žen z celého světa, abychom prozkoumali, jak prožívají krizové situace. Report vychází z velké části z tohoto výzkumu spolu s veřejně dostupnými soubory dat, včetně Georgetownského indexu žen, míru a bezpečnosti a souboru dat o sexuálním násilí v ozbrojených konfliktech.

Co je Rapid Gender Analysis?

Rychlé analýzy postavení žen a mužů ve válečných konfliktech poskytuje zásadní

informace schopnostech a slabinách žen a mužů ve válečných kruzích a nabízí různá doporučení. Používá se v situacích, kdy jde o čas a zdroje jsou velmi omezené. Lze je také použít k aktualizaci nebo ověření již dostupných informací. Analýza je vytvářena postupně: využívá řadu primárních a sekundárních informací k pochopení genderových rolí a vztahů a toho, jak se mohou během krize změnit. Pomůže při poskytování praktických programových a operačních doporučení, která odpovídají různým potřebám žen, mužů, chlapců a dívek, a při zajišťování toho, abychom nezpůsobili zbytečné škody.

Co jsou Women Respond reports?

Projekt Women Respond byl zahájen v roce 2020 v souvislosti s pandemií COVID s cílem poskytnout ženám rychlé a snadné způsoby sdílení svých zkušeností z krizových situací – a to jak konfliktních, tak i nekonfliktních. Produkuje pulzní průzkumy a kvalitativní údaje/příběhy, aby se ženy mohly podělit o své potřeby, priority a činy. Na rozdíl od mnoha tradičních zpracování dat a průzkumů se Women Respond konkrétně ptá na to, jak ženy vedou a co dělají pro to, aby v krizi jednaly. Poskytuje ženám prostor, aby kromě pochopení výzev, kterým čelí, hovořily i o svých vlastních činech a dovednostech.

Women Respond slouží také jako nástroj pro samotné ženy, protože data a příběhy sdílíme s ženami, aby je mohly využít k plánování vlastních akcí a strategií. Například dívky v Etiopii využily údaje z Women Respond k tomu, aby podnítlily vládní investice do návratu dívek do škol.

Na jaké oblasti jste se zaměřili?

Sýrie
Afghánistán
Súdán
Gaza
Ukrajina
Somálsko
Irák
Burkina Faso
Haiti
Etiopie
Mali
Niger
Nigérie
Burundi
Kolumbie

Proč jste si vybrali zrovna tyto země?

Tyto země si prošly během posledních 10 letů nějakým druhem ozbrojeného konfliktu a získali jsme zde nejvíce dat a výpovědí.

Jaké byly konkrétně poznatky z Gazy, Ukrajiny a Súdánu?

Poznatky z těchto oblastí odpovídaly našim obecným poznatkům.

Byly některé země, které by se lišily od obecných poznatků více než ostatní?

Přesné kontextuální detaily se liší od konfliktu ke konfliktu, ale poznatky ohledně činů a problémů žen jsou víceméně konzistentní.

Jaké poznatky vás překvapily nejvíce?

Největší zjištěním je houževnatost a odolnost žen během válečného konfliktu (někdy i několik desetiletí). Ženy jsou si vědomy, že nejsou systémy vnímány a podporovány jako vůdkyně, a přesto tuto roli uchopí. Vědomí velkých problémů, kterým čelí (nejenom ve válce, ale jako **ženy** ve válce) jim nebrání, aby udělaly vše nejen pro své přežití, ale i pomoc lidem kolem sebe.

Toto potvrzuje význam spolupráce mezi ženami. Jejich spolupráci s ostatními ženami a záchrannými skupinami vnímají jako klíč k úspěchu.

Jak převládající názory nedostatečně – nebo zkresleně – reprezentují hlasy žen, jejich zkušenosti a vedoucí postavení? Jaké to má dopady?

Převládající názory staví ženy přinejhorším do role neviditelných, v nejlepším případě obětí. Obecně je nezobrazují jako vůdkyně a respondentky, kterými jsou. To se týká jak předpokladů místních komunit o tom, jak vypadá vůdce, tak i globálních narativů o ženách v konfliktních zónách. Tato zpráva nám ukazuje, jak důležité jsou ženy jako aktivní první respondentky a vedoucí obnovy v regionech zmítaných konflikty a jinými krizemi. Pokud bude svět i nadále vnímat ženy pouze jako oběti konfliktů, budeme i nadále přehlížet zásadní příležitosti k podpoře jejich silného vůdcovství.

Proč si myslíte, že ženy ve válečných oblastech dávají přednost živobytí před potravinami a bezpečností?

Ženy neříkají, že na jídle nezáleží – jídlo je vždy jednou z hlavních priorit – ale říkají, že kdyby si měly vybrat jednu oblast podpory, na prvním místě by byla zajištěnost zdrojů obživy. Když mají ženy možnost vybrat si z více možností, potraviny i zdroje obživy jsou na prvních místech. Pokud si však vyberou pouze jednu, na první místo se dostává možnost zajištění zdrojů obživy. Je to proto, že ženy považují prostředky na živobytí za cestu k větší kontrole nad mnoha částmi svého života, včetně potravinového zabezpečení. Pokud by si měly vybrat, chtějí mít ženy možnost rozhodovat o tom, jaké potraviny budou jíst, kdy a jak budou vynakládat prostředky na uspokojení svých potřeb. Těchto možností volby mají více, když mohou budovat zdroje obživy. Pokud si mohou vydělat peníze, mohou si koupit potraviny. Prostředky na živobytí jim dávají prostor k rozhodování a k budování budoucnosti pro sebe a své rodiny.

Jak určujete prioritu zdrojů obživy ve válečné zóně?

Možností, jaké zdroje obživy v daném případě upřednostnit je celá řada. V Jemenu, Sýrii a Jordánsku pracuje CARE se skupinkami zaměřenými na spoření. Tyto naspořené peníze pomáhají ženám budovat další a další zdroje obživy. V Jemenu si 48 % těchto žen založilo malé podniky z naspořených peněz - v kombinaci s penězi, které získají.

Zajišťování zdrojů obživy žen pomáhá také zaměřením na lokální produkty a poskytovatele služeb v rámci humanitární pomoci. Například peněžní pomoc může pomoci budovat lokální podniky - včetně podniků provozovaných ženami. Takto mohou být zahrnuty do plánů humanitární pomoci.

Můžete objasnit, co máte na mysli, když říkáte, že „pouze 5 % článků o konfliktech v posledním desetiletí se zaměřuje na zkušenosti žen.“? Odkud tento údaj pochází?

Metodika, kterou CARE použila při analýze médií, zahrnovala inovativní přístup k

pochopení zobrazování konfliktu ve 13 oblastech (Sýrii, Mali, Nigeru, Myanmaru, Kolumbie, Gaze, Jemenu, Jižním Súdánu, Súdánu, Ukrajině, Etiopie, Afghánistánu, Nigérii a Demokratické republice Kongo). S využitím aplikace Meltwater pro monitorování zpravodajství se analýza zaměřila na digitální zpravodajské zdroje v celosvětovém měřítku s cílem nalézt vzorce a trendy v mediálním pokrytí mezi lety 2013 a 2023. V návaznosti na metodiku uvedenou ve zprávě [Breaking the Silence](#) analyzovala zpráva online články ze zpravodajských zdrojů v arabštině, angličtině, francouzštině, španělštině a němčině. Všechny vyhledávané výrazy byly pro každou sadu jazykových vyhledávání přeloženy.

Hlavním cílem bylo pochopit, jak je konflikt zobrazen v mediálním prostředí dané země, v porovnání s vyobrazením žen v rámci narativů těchto konfliktů. Díky explicitnímu zkoumání zmínek o ženách v kontextu konfliktů a zmínek o „ženách vůdkyních“ nebo „ženském vedení“ mohla CARE sledovat a kategorizovat zmínky o tématech souvisejících s konflikty a posoudit četnost a kontext pokrytí napříč vybranými kontexty.

Dále byla do metodiky začleněna analýza sentimentu, který zobrazuje tón mediálních výstupů a využívá algoritmus zpracování přirozeného jazyka společnosti Meltwater ke klasifikaci zmínek jako pozitivních, negativních nebo neutrálních. Tento postup poskytl cenné informace o celkovém pojetí a vnímání konfliktu v mediálním prostředí jednotlivých zemí. Rozsah analýzy byl omezen na online zpravodajské zdroje, přičemž záměrně byly vyloučeny platformy sociálních médií, a parametry byly nastavené tak, aby zahrnovaly zmínky o konfliktu nebo ženách v titulku nebo prvním odstavci článku. To má za cíl, aby použitá mediální díla byla co nejrelevantnější a hovořila o daném konfliktu.

Je možné vyčíslit nárůst sexuálního násilí?

Když se mluví o sexuálním násilí v rámci konfliktů, nelze být přesný, jelikož je to problém o kterém se chronicky mluví málo (jako je to u sexuálního násilí ve všech kontextech). Ženy čelí neskutečným rizikům při nahlašování sexuálního násilí během konfliktů, bez ohledu na to, odkud násilí přichází. Navíc si ženy nemohou být jisté, že se dočkají podpory a spravedlnosti. Pomoc a aktivity zaměřené na prevenci sexuálního násilí jsou chronicky nedostatečně financovány a často jsou jednou z prvních oblastí, které jsou v krizi upozaděny. Údaje jsou tedy ne úplně přesné, ale trendy jasně ukazují, že se situace zhoršuje.

Jak můžeme dosáhnout vyváženějšího zpravodajství o rolích žen v konfliktech?

Můžeme se zeptat žen. Vedoucí ženy na všech úrovních – od reakce komunity v první linii až po aktivistky v mírových procesech – mají co říct, a ne vždy mají prostor. Novinářky a tvůrkyně obsahu jsou důležitou součástí narativu a my pro jejich podporu můžeme udělat více. Ze stejných důvodů, proč ženy nejsou uznávány jako vůdčí osobnosti – společnost chronicky ženy a jejich perspektivu podceňuje, také často nejsou hlavní vypravěčkami příběhů, které čteme. Můžeme si také klást jiné otázky - „Co děláte pro to, abyste byli ve vůdčí roli?“ nebo „Jaké jednání byste zvolili?“, než když jsme se pouze ptali „co potřebujete?“ nebo „jakým výzvám čelíte?“. To neznamená, že bychom přehlíželi nebo podceňovali velmi reálné výzvy, ale posouvá to narativ a dává ženám prostor, aby své vlastní příběhy vyprávěly jinak.

Jak můžeme udělat formální vůdcovství v konfliktech více inkluzivní pro ženy? Má CARE k doporučení nějakou konkrétní strategii?

Jak můžeme zajistit, aby se ženy více zapojovaly do formálního řízení v konfliktech? Má CARE konkrétní strategická doporučení?

Investujte do bezpečného zapojení žen. Zvyšte hlas žen a dívek a jejich plnou, rovnoprávnou, smysluplnou a bezpečnou účast a vedení v humanitárních koordinačních strukturách na všech úrovních – od místní po globální. Účast se počítá pouze tehdy, pokud se promítne do vlivu a lidí v postižených lokalitách, kteří ji nejvíce potřebují, zažijí znatelnou změnu k lepšímu. Zajistěte bezpečné zapojení jak jednotlivých žen a dívek, tak formálních organizací WLO/WRO od nejranějších fází humanitární pomoci do identifikace potřeb, přípravy opatření, zajišťování služeb a hodnocení výsledků, aby byla jejich zpětná vazba pravidelně využívána ke zlepšení kvality humanitární pomoci.

Zůstaňte odpovědní za priority v oblasti rovnosti žen a mužů. Zabývat se rovností žen a mužů a posílením postavení žen a dívek, jakož i otázkami ochrany lidských práv, zdraví a důstojnosti (SRHRiE) a boje proti násilí vůči ženám a dívkám (GBViE) jako základními otázkami práv.

Zvýšit financování cílených intervencí v oblasti rovnosti žen a mužů. To zahrnuje cílené činnosti, jako je prevence a reakce na násilí na základě pohlaví v mimořádných situacích nebo poskytování zdravotních služeb ženám v mimořádných situacích.

Financování programů pro rovnost žen a mužů v prioritních odvětvích, jako jsou potraviny, prostředky na pokrytí nákladů na živobytí, WASH, přístřeší a ochrana, a to i prostřednictvím zapojení a ovlivňování koordinačních struktur IASC a agentur OSN na národní i globální úrovni a rozšiřování osvědčených modelů, jako jsou spořitelní skupiny v mimořádných situacích, Women Lead in Emergencies a Engaging Men and Boys in Emergencies.

Proč jsou ženy vyloučeny z rozhodování v konfliktech? Jaké jsou největší překážky?

Tradice velí, že ženy jsou pouze pečovatelky, nikoli vůdkyně.

Na Ukrajině, v Somálsku, Myanmaru a Súdánu ženy i muži uvádějí, že rozhodnutí jsou vyhazena především mužům. Ženy se nadále potýkají s mnoha stejnými překážkami, které jim bránily v účasti na veřejném životě a ve vedení i před eskalací násilí, ale jejichž důsledky jsou nyní ještě horší. Společenské normy omezují práva žen, včetně nerovnoměrného zatížení domácími povinnostmi, omezeného přístupu ke vzdělání a institucionálních bariér, jako je jazyk a náboženské přesvědčení. V Somálsku se na rozhodování v komunitě podílelo pouze 33 % žen a 48 % mužů. Ačkoli 39 % žen a 30 % mužů uvedlo, že se práva žen zlepšují, 60 % lidí uvedlo, že ženy nejsou plně vyslyšeny.

Finanční omezení omezují účast žen a organizací vedených ženami.

Organizace vedené ženami mají chronicky nedostatečné zdroje a jsou často přehlíženy. V Súdánu respondentky zdůraznily, že existují ženské skupiny, které se zaměřují na pomoc ženám, ale nemohou si dovolit náklady na dopravu na tato setkání. Na Ukrajině organizace

vedené ženami (WLO) a organizace pro práva žen (WRO) vyslovily, že stávající mocenská dynamika v rámci mezinárodního systému ovlivňuje přístup WLO/WRO k financování.

V humanitárním sektoru není rovnost žen a mužů prioritou.

Pokrok je v této problematice na bodě nula. Počet plánů humanitární pomoci (HRP), které financují tři genderové priority – ekonomické posílení, genderově podmíněné násilí a sexuální a reprodukční zdraví – klesl z 95 % v roce 2021 na 83 % v roce 2022.

Existují příklady mírových dohod, které profitovaly z účasti žen?

Libérie a Jižní Súdán jsou dva z nejznámějších příkladů účasti žen na mírových procesech – i když jejich přesné formální role se v těchto procesech lišily. Účast žen v mírových procesech vede k častějším a delším mírovým řešením. Podle Mezinárodního mírového institutu důkazy ukazují, že pokud jsou ženy zapojeny do mírového procesu, je o 20 % pravděpodobnější, že bude řešení trvat 2 roky, a o 35 % pravděpodobnější, že bude trvat 15 let. Přesto se podíl žen v mírovém procesu ubírá snižuje: v roce 2022 tvořily ženy pouze 16 % vyjednávačů, zatímco v roce 2020 to bylo 23 % (podle Rady pro mezinárodní vztahy).

Co (svět? tvůrci strategií? sponzoři?) postrádá a co je třeba změnit? Co zpráva doporučuje?

Financovat ženy-lídryně a organizace, které je zastupují. Zvýšit kvalitní financování přímo pro organizace ženských organizací a organizací pracujících s lidmi, aby mohly rozšířit svou humanitární činnost, nabídnout konkurenceschopné platy a mít jistotu, že mohou plánovat v dlouhodobějším horizontu, místo aby uvízly v "režimu přežití".

Sledujte svůj vývoj při dosahování cílů a mějte odpovědnost vůči komunitám, které financujete. Stanovte si konkrétní cíle pro financování pracovních sil v zahraničí.

Zveřejněte tyto cíle

Každoročně zveřejňujte zprávy o plnění těchto cílů s využitím stávajících mechanismů, jako je například Velká dohoda o sebehodnocení.

Plaťte za budování kontaktů, setkávání a podporu solidarity. Financujte větší organizace, prioritně národní, regionální a celosvětové sítě MOP / ZP, sdružte je, podpořte je a spolupracujte s nimi, abyste zajistili institucionální rozvoj a organizační posílení, odpovídající sdílení technických kapacit a doprovod pro MOP / ZP, aby byly podporovány při orientaci v politice a odpovědnosti za vedení humanitárního sektoru.